

Luontoretki Pohjois-Norjan lintupaikoille

1. Suunnittelua

Suunnittelimme kesälle 2011 retkeä Pohjois-Norjaan, pääkohteina lintu- ja luontokohteet. Ajankohta heinäkuu. Kulkuneuvona matkailuauto, jolla voi kätevästi asustella milloin missäkin kohteessa täysin mukavuuksin. Joskin ahtaasti.

Niin alkoi, hankien yhä kasvaessa, suunnittelu ja tiedonhankinta internetavusteisena. Ensiksi perustietoa Norjasta matkakuumeen aikaansaamiseksi.

<http://www.kolumbus.fi/matti.gronroos/norjafaq.html> ja sitten pohjoisen lintupaikoista (Hanna ja Janne Aalto) <http://www.caligata.com/lintumatkat.html>

Käymättömiä Varangin niemimaalta olivat mm. Syltefjordenin suulakallio (liian kaukana) sekä Pykeian ja Gamvikin alueet (liian etäällä).

Samoin muistissa oli vielä (heikommin) 70-luvun alun rengasretki Skibotn - Alta - Porsangin vuono. Silloin majailtiin teltassa ja kerran yövyttiin myös tipparellussa Pyssyjoelta pohjoiseen lähtevän tien alkupäässä. Sieltä tuotu hiomakivi (tylsyttävä) on vieläkin puuliiterissä. Ja merisiilin kalkkeutunut kuori lasikaapissa. Kaikki upeat luontokohteet siis kiinnostivat. Kuten Pyssyjoen kanjoni. Pyöriäinen olisi myös tavoitteena nähdä. Ehkä Altalta päin?

Oikeastaan kaikkialla Finnmarkissa matalat rannat ovat lintupaikkoja. Laskuvesi tuo kahlaajat paikalle, nousuvesi sorsalinnut lähelle. Pidetään vain aurinko selän takana.

Tutkiskelin monipuolista Finnmarkin matkaopasta <http://www.e-pages.dk/visitnorway/230/> Se on PDF-muodossa, joten talletin sen läppärille (turhaan) paikanpäällä käytettäväksi.

Jalkaisin tavoitettavia lintupaikkoja ei siellä juurikaan esitelty. Ainoastaan venematkoja vaativat lintukoloniitit. Ne unohdettiin (arkajalkoina) ja päätettiin retkeillä vuonojen rannoilla ja karuilla tunturijärvillä. Esim. Altasta pohjoiseen Stifjelletillä autolla pääsee 600 m:n korkeuteen. Ja suunnittelussa oli myös Oksfjord-jäätiköltä tulevan jäätikkövirran ihailu Isfjorden-vuonon pohjukassa. Ja uudet kiuaskivet !

Karttoja löytyi useita mm. <http://kart.statkart.no/adaptive2/default.aspx?gui=1&lang=2>, johon on merkitty tarkasti pienempiäkin teitä, polkuja ja levikkeitä. Mm. Tanan pohjoispuolella näytti olevan serpentiinitie, joka nousee 570 m:n korkeuteen Alggasvarrille. Vuonolle vain pari kilometriä. Siis korkeuseroa on.

Suunnittelun lopputulema oli uudistaa tuo Kilpisjärvi - Skibotn – Alta – Porsangin vuono – Karigasniemi rengasmatka. Viikko Suomen Lapissa tullen menen ja viikko Norjan puolella.

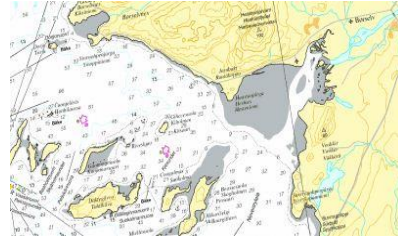
Vielä vuorovedestä, säästä ja muusta

Vuorovesi elävöittää huomattavasti Pohjois-Norjan matalia rannikkoalueita. Veden pinnankorkeus voi vaihdella jopa metrejä. Ja laskuvien aikana paljastuu pohjaa ja sen eliöitä. Samoin niitä ravinnokseen käyttäviä kahlaajia ilmestyy kuin tyhjästä. Sen mukaan lintuharrastajan on elettävä ja matkattava.

Vuoroveden vaihtelu on n. kuuden tunnin jaksoissa. <http://vannstand.no/index.php/en/english>
Paikalla kannattaa olla täydenkuun aikaan. Silloin tulvavuoksi /-luode ja veden korkeuserot ja virtaamat ovat suurimmillaan. Kts. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Vuorovesi>

Vuorovesimatalikot löytyvät esim. <http://kart.statkart.no/adaptive2/default.aspx?gui=1&lang=2>
Reilu suurenno ja ja ruksi kohtaan *Sjøkart Hovedkartserien*

Kuvassa oikealla (em. kartasta) on Pyssyjoen suisto (Børselv). Matalikot näkyvät harmaana. Suojelualueen opastus ja laavu ovat matalikon pohjoispuolella törmän päällä (tuon ”lähes pystyviivan” kohdalla).

Sää on sitten kesälläkin viileä. Lähes aina tuulee ja jäämereltä huokuu kosteutta ja kylmää, kylmää, kylmää... Heinäkuun keskilämpötila on vain runsas 10 astetta. Viimehetken sääennuste löytyy sitten osoitteesta <http://www.weatheronline.co.uk/Norway/Alta.htm>
Lämmintä ja tuulenpitävää on varattava runsaasti mukaan.

Turvana ja vahtina on pitkäkarvainen Sepe-koira, joka pärjää sään puolesta omillaan, mutta sille tarvittiin ja hankittiin passi, johon kirjattiin erillinen testaus raivotautirokotuksen tehokkuudesta. Tosi kiltti se onkin.

Meille ihmisille riitti B-luokan ajokortit.

Kuvassa hymyilevä naali(koira). Toinen korva ei puutu, vaan on kääntynyt huutavan meriharakan suuntaan.

2. Retki lintukohteisiin 2011

Matka alkoi tihkusateisena päivänä 19.7.2012 kohteena käsivarsi. Sääennusteiden mukaan sää paranee pohjoisesta alkaen ja Pohjois-Norjaan oli luvassa oikein hienoa säätä. Ensimmäinen kohde oli yöpyminen Uljuan tekojärvellä. Lintutornilla jäi käymättä sateessa, joka ropisi katolle illalla, yöllä ja aamulla. Herättyämme kunnolla matka jatkui leppoisasti päiväkohteena Aavasaksan kalottivaara ja yöpymiskohteena komea Utkujärvi. Seuraavana päivänä lounastimme Kuttasen hiekkadyyneillä, näimme ensimmäiset ällistyttävän nopeajalkaiset tunturisopulit ja jaloittelimme palsasuolla. Sitten näkyikin jo Saana. Tankkasimme (dieseliä, vettä, ruokaa, kruunuja), tyhjensimme kemssan ja saunoimme.

Näin varustautuneina laskettelimme Norjaan seikkailuun. Rajamiehet eivät välittäneet meistä ja

arvokkaasta koirapassista kädessämme. Yöttömästi yöstä huolimatta leiriydyimme laaksoon vanhojen mäntyjen katveeseen ja ihmettelimme kilometrin korkuisia naapureitamme. Tuttujen lintujen viserrykset, katolla käpyttely ja puiden naputtelu takasivat hyvät yöunet. Mutta huomenna!

Maisemat jylhistyivät ja pian olimme aurinkoisessa Skibotn-kylässä.

Lumihuippuiset vuoret huumasivat, laskuvesi paljasti rakkolevää ja **haahkat** opettivat poikasiaan uimaan ja sukeltamaan. Satamassa tuuli lujaa. Kaukoputki pystytettiin auton suojaan. Siellä oli lämmin kiikaroida. Vaimo **merikotkaa** ja minä veneitä. Vesi ei ollut humuksesta ruskeaa ja maistui suolaiselle. Hyi olkoon.

Jututimme eräällä levikkeellä huono-onnisia kalastaja karavaanareita (perhoukko ja k69). Oli myrskynnyt lähes viikon ja nyt oli ensimmäinen kaunis päivä.

Päivän mittaan köröteltiin Lyngen vuonon rantatietä katseet vasemmalle käännettynä, vuoristoon ja vuonoon. Yritin löytää pyöriäisen. Lumihuippuja toinen toisen perään, vesiputouksia, tunneleita, runsaasti vesilintuja ja piekanoita.

Loppupäivällä saavuttiin sitten Spåkenesiin linnuston suojelualueelle. Lumiaitaa, nummea, tunturikoivikkoo, raakaa lakkaa, lumihuippuisia vuoria ja laskuvesi tulossa.

Spåkenesista zoomattua Lyngen vuoristoa Lyngen vuonon takana

Karun kaunista pohjolaa. Merikin oli nielaissut rinteeltä koko polun loppupäähän. Toinen kolmihenkinen turistiryhmä kompasteli iloksemme jokainen vuorollaan Pete kiertäessään sen kiinnitysaruun. Hah hah haa

Paikalla viihdyttiin yön yli ja ”saaliina” oli mm. ensimmäinen parvi **punakuireja**, pitkäkoipinen **harmaahaikara**, kookkaita **pikkukuoveja** ja **merikihujen** pesintä. Ja pullo punaviiniä.

Seuraavana päivänä ei lähellä ollut tiedossa oikein hyviä lintupaikkoja. Siis maisemapäivä; Naavuonolla nähtiin **isolokki** ilman kiikaria ja katseltiin vuorovesivirtaa kapeikossa ja sitä katsovia turisteja, Saltnes, Langfjorden Myra, Talvik. Tiet kapeita, vanhoja ja mutkaisia. Tämän takia retken kiertosuunta olikin valittu siten, että ajoimme mantereen puoleista tien reunaan. Ajaessa ei tarvinnut pelätä putoavansa jyrkänteeltä vuonoon. Pelkääjän paikkaa ei siis ollut korkeassa ohjaamossa. Oksfjord-jäätikkövirtaa mentiin katsomaan vielä pienempää, pelottavan jyrkkää ja mutkaista tietä. Loppumatka oli pelkkää polkua ja moni turisti meni kävelemään kilometritolkulla nähtävyydelle. Nyt kaukoputkesta oli todella hyötyä. Me ihailimme jäätikköä niiltä jalansijoilta. Turvallisen etäisyyden päästä.

Ja sitten Altavuonolle. Täällä syvässä vuonossa piti nähdä viimeinkin pyöriäinen vaan kun ei. Se onkin pienin hammasvalaista.

Altan kaupungissa tankkasimme ja nautimme kaffeet. Mutta kiire oli eteenpäin. Pian linnut muuttaisivat etelään. Edessä Rässivuonon matalikot. Oli nousuvesi ja koko matalikko jäi huomaamatta. Huristimme ohi. Siis Storekorsnes majakalle.

Majakkaniemi oli kukalla (ruoholaukka). Tähyilimme vuonolle sodanaikaiselta saksalaisten tykkiasemalta. Koko vuono loisti auringossa vaahtopäisine aaltoineen. Siellä täällä etäällä syöksyili lokkiparvia veteen. Mutta mikä ajoi kalaparvet pintaan? Pyöriäisetkö? Ehkä petokalat tai täyssukeltaja linnut. Sitä emme koskaan saaneet tietää. Haviksina mm. **karikukko**, **selkälokki**, **pikkukajava**.

Seuraava kohde oli sitten hyvistä lintupaikoista kuulu Porsangin (Porsanger) vuono. Kaasu pohjassa ylös Sennalandet-ylängölle, jossa oli lumilaikkuja, poroja ja turisteja aivan tien vieressä ja sitten alas Porsangerille. Ensimmäisenä löytyivät Kistrand-kirkon matalikot. Laskuvesi kun oli. Hautausmaan pihassa ihailtiin pienehköä porotokkaa ja Pete katseli niitä ihmeissään takajaloilla seisten. Ruokailumme aikana tuo petoeläin oli keksinyt kieriskellä porojen löysässä (en sano missä) ja siivo oli todella iljettävä mutta tympeän hajuinen. Onneksi minulla oli tiskausvuoro. Eliksenä saatiin hiton komea **jääkuikka**.

Jatkoimme matkaa katsomaan Trollholmsundin kivipeikkoja. Rouva ihastui noihin valkoisiin jätteihin ja Sepe tapasi ensimmäisen villin ja vapaan norjalaiskoiran. Nartun. Muita linssiluteita olivat paikan **riskilät**.

Matkalla peikkosille oli vanhaa, perinteistä lampaan hoitoaluetta. Likaiset karitsat emoineen olivat irrallaan ja makailivat kulkijoiden tiellä tiellä tai tien pientareilla. Talot oli aidattu etteivät karkaa lampaiden luo.

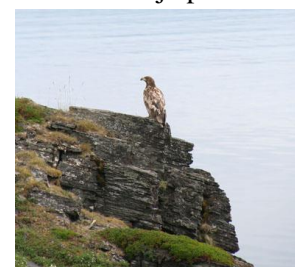

Seuraavana kohteena oli Stabbursnesin luontotalo, luonnonsuojelualue ja kansallispuisto. Täällä viivähdimmekin sitten pidempään. Leiriydyimme aivan rauhoitusalueen reunassa meren rannalla vanhalla jalkapallokentällä. Kuvattiin **lapinsirrin** poikuetta, illalla grillattiin ja ihasteltiin auringon laskua... eiku keskiyön aurinkoa.

Luontotalon eteläpuolella oli valtava matalikko. Sieltä bongattiin sitten päivänvalossa **muuttohaukka** ja tsiikattiin **punakuireja** ja **ristisorsia** ja seurattiin kirjohylkeitä.

Alta ohitettiin alta aikayksikön ja menimme tutulle paikalle Porsangin vuonon itärannalle. Valkoisia kalliojyrkänkeitä, liuskakivipylväitä, **merikotkia**, **piekanoita**, kalkkivaateliaita kukkasia. Aamulla huomasimme, että olimme yöpyneet näköetäisyydellä piekanan pesästä. Suuret poikaset olivat pesässä ja sen lähistöllä valmiina lentoharjoituksiin. Peräti neljä poikasta kertoi tunturisopulien invaasiosta.

Ulkoillessamme emot ilmestyivät paikalle huutelemaan, mutta rauhoittuivat pian kun kerroimme rauhallisesti olevamme Savosta. Tuttu paikka muuttomatkoilta. Ilmeisesti piekanat tajusivat suomenkieltä. Seutu on nimittäin kveenialuetta ja paikan nimistö on osin suomenkielistä, kuten äijänjänkkä, kiksiniemi, juntintörmä, hanhilaassa...

Illalla seurasimme lähes tyyntä merenpintaa, kun joku teki syvemällä veden alla puolikaaren muotoisen ilmakuplaesteen kaloille. Nyt se on pyöriäinen. Vai eikö? Oli se varmaan, vaikka näkemättä jäi tälläkin kertaa.

Nisäkkäistä nähtiin sentään poroja. Norjalaisen poronkuseman pituus on reilu minuutti.

Pyssyjoen suistossa on linnustonsuojelualue ja hieno tarkkailupaikka jossa on myös laavu ja tulistelupaikka grillaukseen. Sinne sattui Norjan lämpimin päivä +24 astetta ja havaintoja tehtiin sortsit jalassa ja avojaloin. Ilman itikoita. Rouvan kuvaa ei voi edes julkaista.

Korppijengi kävi paikalla ja eräs niistä meni jyrkänteen taakse ja sai rajuja ilmahyökkäyksiä **tuulihaukkojen** syöksyillessä väsymättä sitä kohden. Ilmeisesti puolustivat pesäänsä? Laavulle näkyi myös piekanan pesä jyrkäntheellä. Nyt peräti viisi isoa poikasta.

Haviksia mm. **merikotka, merikihu, merilokki, merimetso, meriharakka**... no oli siellä muunkin nimisiä kuten **punakuireja**, reissun ensimmäinen **punajalkaviklo** ja toinen **punaviinipullo**.

Paluumatka piti aloittaa sillä olimme viihtyneet ulkomailla yllättävän pitkään. Lakselvissä tuhlattiin kruunut ja töröteltiin kotia kohden Finnmarkin lakkasoiden (raakoja) halki. Taukoa pidettäessä paikalle ilmestyi oitis lakkavahti.

Ohitettiin Ailigas ja saavuttiin Giellajohkaan (Suomessa), jossa pestiin Barentsin meren suolat hiuksista ja parrasta. Väsyneen rohkeina reissaajina yövyimme heti karhunpesä(kive)n eteläpuolelle Inarissa. Siellä polkua pääsee katsomaan mielestäni Suomen kauneinta lampea.

Jaloittelimme seuraavana päivänä Urupään päälle etsien **keräkurmitsaa**, mutta sen sijaan tapasimme oudon pörriäisen, joka seurasi Sepeä sitkeästi ja lähestyi pian minuakin. Huitaisin sen vaistomaisesti pois. Ehkä poron nenäsaivartaja?

Matkan viimeiset päivät olivat helteisiä. Kuusamon yläpuolella 5-tiellä oli enemmän poroliikennettä kuin autoja. Helteen turruttamina emme edes huomanneet Kolarin tienviittaa ja tuttu yöpymispaikka hiekka / uima-rantoinen ja laavuineen ohitettiin reilusti. Puhelin / navigaattori oli sammutettu Norjaan mennessä ja lomalla kun olimme, sitä ei oltu vielä edes käynnistetty.

Suomussalmella ohikulkijoita tervehti Hiljainen Kansa.

Kahden päivän ajo ilmastoimattomassa ohjaamossa helteisinä päivinä etelään, teki myös paluumatkasta Suomen Lapista ikimuistaisen.